

Äskande om medel från kommunstyrelsen under 2023 för insatser för stadens arbete med lokal utveckling (STK-2023-409)

Sammanfattning

Inför kommunstyrelsens beslut om fördelning av medel för stadens arbete med lokal utveckling under 2023 äskar förskolenämnden totalt 1 550 tkr för finansiering av följande fyra insatser:

- 1) Förstärkning av språkfrämjande insatser för förskolepersonal, genom förlängning av visstidsanställning av en lärare i svenska som andraspråk. Syftet är att skapa hållbara effekter av pågående språkfrämjande insatser för förskolepersonal och främja språkutvecklande arbetsplatser. Insatsen är av stor betydelse för att främja barnens språkutveckling i förskolan, inte minst i de socioekonomiskt sårbara delarna av staden.
- 2) Framtagande av undervisningsmaterial för förskolan med fokus på nationella minoriteters musikkultur. I läroplanen för förskolan finns tydliga mål om att barnen ska undervisas om de nationella minoriteters språk och kultur men läromedel och annat stödmaterial saknas.
- 3) Försöksverksamhet med flerspråkiga föräldrakoordinatorer i två förskoleområden, belägna i socioekonomiskt sårbara delar av staden. Syftet är främst att stärka samverkan mellan förskola och hem, men även att främja delaktighet i lokalområdets utveckling.
- 4) Främjande insatser för barn och unga i CTC område D i form av aktiviteter som kan främja rörelseglädje, fysisk och psykisk hälsa samt delaktighet och gemenskap i närområdet. Ett behov av förstärkta insatser har framkommit utifrån den senaste CTC-enkät som visar på en problematik avseende psykisk ohälsa och alkoholbruk bland barn och unga i området.

Föreslagna insatser och äskande om medel

Förskolenämnden äskar om totalt 1 550 tkr under 2023 för fyra olika insatser i syfte att på olika sätt bidra till ökad integration, trygghet och delaktighet samt en hållbar lokal utveckling. I nedanstående tabell ge en översikt av föreslagna insatser samt kostnader för respektive insats.

Tabell 1. Översikt av insatser och kostnad per insats

Förslag till insats	Kostnad (tkr)
Förstärkning av språkfrämjande insatser för förskolepersonal	350
Undervisningsmaterial med fokus på de nationella minoriteternas musikkultur	225
Försöksverksamhet med flerspråkiga föräldrakoordinatorer i två förskoleområden	750
Främjande insatser för barn och unga i CTC område D	225
Totalt	1 550

Nedan ges en närmare beskrivning av föreslagna insatser.

Förstärkt stöd till språkfrämjande insatser för förskolepersonal

Bakgrund

Stadsrevision genomförde under 2022 en granskning av förskolenämndens arbete med språkutveckling i förskolan (Dnr SR-2022-20). Utifrån granskningen gavs rekommendationen ”att förskolenämnden utvecklar och intensifierar arbetet med att stärka språkkunskaperna i svenska hos förskolepersonal i de socioekonomiskt mest utsatta områdena”. Även i Malmö stads budget 2023 lyfts fram att förskolorna ska ha fokus på språkutveckling och att stärka språkkunskaperna i svenska hos förskolepersonalen.

Förskoleförvaltningen har sedan 2020 haft en lärare i svenska som andraspråk anställd i syfte att vid behov främja personalens språkutveckling i svenska. Sedan hösten 2022 har arbetet inom detta område förstärkts med stöd av det kompetenslyft i förskolan som Skolverket initierat, med fokus på språkfrämjande insatser för förskolepersonal. Samtidigt läggs vikt vid att skapa förutsättningar för mer bestående effekter av insatserna. Två lärare i svenska som andraspråk ger därför förskolorna stöd i att skapa förutsättningar för kontinuerligt språkutvecklande arbetsplatser. En av lärarna är tillsvidareanställd, medan den andra är visstidsanställd.

Syfte

Det främsta syftet med att stärka förskolepersonalens språkkunskaper i svenska är att skapa så goda förutsättningar som möjligt för barnens språkutveckling i förskolan. Förskolebarnen behöver få möta ett rikt och varierat språkbruk.

Detta är inte minst av central betydelse för förskolor belägna i socioekonomiskt sårbara områden.

För att förstärka pågående språkfrämjande insatser och främja förutsättningarna för långsiktiga effekter, ser förskoleförvaltningen ett behov av att förlänga visstidsanställningen för en av lärarna i svenska som andraspråk året ut. Lärarens insatser skulle främst avse stöd till lokala ledningsgrupper i att skapa språkutvecklande arbetsplatser men även framtagande av olika former av stödmaterial.

Äskande av medel

Förskolenämnden ansöker om medel för att förlänga visstidsanställning av en lärare i svenska som andraspråk från juli till och med december 2023, i syfte att främja förutsättningarna för långsiktiga effekter av det språkutvecklande arbetet. Uppskattad kostnad är 350 tkr.

Undervisningsmaterial med fokus på de nationella minoriteternas musikkultur

Bakgrund

Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724) medför en förstärkning av de nationella minoriteternas rättigheter, kulturarv och språk. De nationella minoriteterna lyfts även fram i både Skollag (2010:800) och i Läroplan för förskolan (Lpfö 18) där det bland annat anges att barn i förskolan ska få undervisning om Sveriges nationella minoriteters språk, kultur och identitet oavsett om de själva tillhör en av dessa minoriteter eller ej.

Förskoleförvaltningen har sedan flera år tillbaka uppmärksammat att det finns en stor okunskap om de nationella minoriteterna hos medarbetare i förskolan. Detta styrks av rapporten ”Skolgårdsrasism, konspirationsteorier och utanförskap” av Mirjam Katzin (2018) som har tagits fram rörande Malmö stads förskolor och skolor. Rapporten pekar på att kunskapsnivån om vilka de nationella minoriteterna är och vilka skyldigheter förskolan har att arbeta med dem (oavsett barngruppens sammansättning) generellt är låg och att arbetet med området behöver utvecklas.

Flera insatser görs för att öka kunskapsnivån generellt i förvaltningen, så som fortbildningsdagar i samverkan med Pedagogisk inspiration eller stödsatser via exempelvis språkutvecklare. Bristen på utbildningsmaterial och metodstöd som lämpar sig för undervisning i förskolan är dock stor, vilket bidrar till att undervisning om nationella minoriteter fortfarande upplevs som en utmaning av många pedagoger. Här finns vad som kan beskrivas som ett samhälleligt hål. Dessutom är de nationella minoriteternas historia präglad av förtryck, förföljelse och övergrepp, vilket kan upplevas som svåra frågor att förhålla sig till när det gäller undervisning för barn i förskoleåldern.

En orsak till att det tar tid att öka kunskapen om de nationella minoriteterna kan vara att examensmålen för landets förskolläraryrket inte specifikt lyfter fram detta område. Det är upp till utbildningssamordnare och kursansvariga på varje enskilt lärosäte att bestämma om och hur frågan ska lyftas in i befintliga kurser, vilket innebär att det inte är säkert att den förskollärare som ska undervisa om de nationella minoriteterna i förskolan, själv har fått någon utbildning om detta.

Arbetet med att ge barn möjlighet till förståelse för olika kulturella identiteter måste börja redan i förskolan. Därför önskar förskoleförvaltningen ta fram ett undervisningsmaterial med fokus på våra fem nationella minoriteters musikkultur. Förslaget är framtaget i samråd med stadskontorets samordnare för arbetet med de nationella minoriteternas rättigheter. Samordnaren konstaterar likaså att det råder en brist på läromedel för förskolan som berör de nationella minoriteternas kulturarv och att förslaget material skulle bidra till att öka kunskapen hos personalen om de nationella minoriteterna samtidigt som det bidrar till att uppfylla läroplanens mål.

Syfte och mål

Syftet är att öka kunskapen om våra fem nationella minoriteters musikkultur genom att ta fram ett undervisningsmaterial och metodstöd för pedagoger och förskollärarstudenter i form av en musikbok, i samverkan med Malmö universitet. Musikboken har arbetsnamnet *Möte i musiken – ett metodstöd för att öka kunskap och förståelse kring våra nationella minoriteter*.

Boken ska lyfta fram musikaliska exempel och innehålla sånger, melodier och tips på instrument som pedagoger i förskolan på ett enkelt och inspirerande sätt kan använda i undervisningen. Boken ska vara illustrerad och formgiven så att den väcker intresse hos barnen. I boken ska det även finnas QR-koder som kan användas för att lyssna på exempelvis inspelade versioner av sångerna i boken.

Fokus riktas mot musikens potential i att bygga broar och öka kunskap, förståelse och nyfikenhet hos barn och medarbetare i förskolan. Målet är:

- att initiativet ska bidra till att förbättra levnadsvillkor och trygghet för de barn i Malmö som identifierar sig med någon av våra nationella minoriteter.
- att synliggörandet av de nationella minoriteternas musikaliska traditioner leder till en kunskapshöjning samt ökad medvetenhet och förståelse hos barn, vårdnadshavare och pedagoger.

Genomförande

Metodstödet tas fram under ledning av två projektledare som är knutna till samverkansprojektet *Regionalt resurscentrum Musik i förskola*. Projektet drivs sedan två år tillbaka i samverkan mellan Malmö universitet och förskoleförvaltningen, med syftet att länka samman akademi och förskoleverksamhet för utveckling av frågor som rör musik. En av projektledarna är undervisande lärare på musikprofilen på förskolläraryrket på Malmö universitet och den andre är utvecklingsledare på förskoleförvaltningens kvalitets- och utvecklingsavdelning. Genom de nätverk och olika arenor för kunskapsdelning som finns kopplade till resurscentret finns goda möjligheter att sprida, förankra och utvärdera det föreslagna metodmaterialet, såväl inom stadens förskoleverksamheter som inom förskolläraryrket.

Framtagande av ett metodstöd behöver även ske i samråd med de nationella minoriteterna. I Malmö finns goda möjligheter att använda olika referenser i arbetet så som den finska avdelningen på förskolan Spinneriet, den judiska fristående förskolan Chinuch, Romskt informations- och kunskapscenter och genom Pedagogisk Inspiration. Förskoleförvaltningen deltar även i ett nationellt nätverk kring nationella minoriteter i förskolan. I nätverket ingår kommuner med stark förankring bland samer och tornedalingar, grupper som inte har någon stor representation i Malmö.

Äskande av medel

Den summa som äskas för framtagande av ovanstående material är 225 tkr fördelat enligt följande:

- Lönekostnad projektledare: 50 tkr
- Arvode till musiker för stöd i urval av sånger och inspelningar: 65 tkr
- Illustrationer och formgivning av bok: 75 tkr

- Tryck, distribution och marknadsföring: 35 tkr

Förskolenämnden ansöker utifrån detta om 225 tkr för framtagande av undervisningsmaterialet.

Försöksverksamhet med flerspråkiga föräldrakoordinatorer

Under hösten föreslås en försöksverksamhet med flerspråkiga föräldrakoordinatorer i två av stadens förskoleområden, belägna i socio-ekonomiskt sårbara områden.

Syfte

Syftet är i första hand att stärka förskolans samverkan med hemmen, något som är ett centralt uppdrag enligt förskolans läroplan. För rollen som föräldrakoordinator frigörs enligt planen en flerspråkig medarbetare i befintlig personal för att vara ett stöd där behov finns av att kommunicera med vårdnadshavarna på annat språk än svenska. Det huvudsakliga uppdraget är att verka för att stärka relationen mellan förskola och vårdnadshavare, skapa en känsla av tillit och främja intresset för engagemang och delaktighet i förskolans arbete.

I föräldrakoordinatorns uppdrag ingår även att stötta vårdnadshavare genom att vid behov kunna ge vägledning till insatser från andra lokala och centrala samhällsaktörer samt att arbeta brett främjande med fokus på det som är prioriterat i området. En sådan uppgift kan exempelvis vara att sprida korrekt information vid utmaningar med ryktesspridning av påståenden som ”socialen tar barn från familjer”.

Föräldrakoordinatorn utgör likaså en länk till CTC:s områdesteam och de olika aktörer som ingår här. Avsikten är att även skapa ett intresse för och främja delaktighet i lokalområdets utveckling.

Syftet är vidare att samtidigt arbeta för att förstärka samtlig personals samverkan med hemmet utifrån ett fokus på bemötande i förhållande till vårdnadshavarna.

Genomförande

I kontakten med vårdnadshavarna tas utgångspunkten genomgående i den sociala utvecklingsstrategin¹, som är en central komponent inom CTC².

Följande två steg eftersträvas:

1. *Föräldrakoordinatorn och de involverade förskolornas personal utgår från den sociala utvecklingsstrategin i bemötandet av vårdnadshavarna.*

Syftet är att vårdnadshavare ska få en känsla av tillhörighet till förskolans sammanhang. På så sätt skapas en möjlighet att få vårdnadshavare att vilja bli engagerade i förskolans arbete. De får de verktyg eller den kunskap som behövs för att kunna vara delaktiga, de får positiv bekräftelse för sitt engagemang/visad nyfikenhet och bättre förutsättningar skapas för att nå fram och att föra en dialog om viktiga frågor.

2. *Vårdnadshavarna utgår från den sociala utvecklingsstrategin i bemötandet av sina barn/andras barn*

Föräldrakoordinatorn arbetar aktivt uppsökande för att bygga tillitsfulla relationer med vårdnadshavare så att de blir intresserade av att delta i utbildningar i den sociala utvecklingsstrategin. Syftet är att vårdnadshavare ska få stöd i ett prosocialt förhållningssätt i relation till sina barn samt till andra barn i området.

Utvecklingsledare inom CTC svarar för att nedanstående inslag genomförs, i nära samarbete med aktuella rektorer.

- Genomgång av konceptet med berörda förskolor, där vikten av att följa upp implementeringen betonas.
- Utbildning av föräldrakoordinatorerna i den sociala utvecklingsstrategin på en sådan nivå att de kan hålla i utbildningar själva för vårdnadshavare i berörda verksamheter. Utbildning av personalen på

¹ Den sociala utvecklingsstrategin är en systematisk metod för att skapa en känsla av tillhörighet till positiva sociala sammanhang och att stödja och ge positiv bekräftelse för det som individen kan bidra med utifrån sin förmåga. Den handlar om att skapa egenmakt och delaktighet i samhället, att ge barn, unga och vuxna de verktyg och den kunskap de behöver för att kunna vara delaktiga. Avsikten är att skapa tillit för samhällets aktörer, stärka demokratiska värderingar och motverka olika typer av utanförskap som står i vägen för goda uppväxtvillkor/levnadsvillkor.

² CTC är ett vetenskapligt grundat system för att skapa en positiv social utveckling baserat på lokalt samarbete och tidigt förebyggande och systematiskt främjande insatser brett riktade till alla. Malmö stad samverkar med boende och verksamma i områdesteam i respektive lokalområde med målet att skapa goda uppväxtvillkor för barn och unga. Arbetet pågår sedan 2018 i fem av fjorton CTC-områden i Malmö stad.

berörda förskolor, inte för att utbilda andra men för att använda förhållningssättet i mötet med barn och vårdnadshavare.

- Föräldrakoordinatorn genomför två utbildningstillfällen för vårdnadshavare för att träna när en erfaren utbildare är med för återkoppling kring utförandet.
- Kontinuerliga uppföljningsmöten – samtal om hur det går, möjligheter och utmaningar.
- Sammanlänkning med det arbete fritidsförvaltningen via två föreningar med lokala nätverk påbörjade under våren 2023 i syfte att via aktivt uppsökande arbete erbjuda utbildningar i den sociala utvecklingsstrategin på olika språk.
- Samarbete byggs upp/vidareutvecklas med övriga aktörer i lokalområdet.
- Insatsen utvärderas och utifrån resultat diskuteras lämpliga modeller för att stärka samverkan mellan förskola och hem respektive att främja delaktighet i lokalområdet framöver.

Utvärdering

För att skapa ett lärande inom förskoleförvaltningen och i lokalområdet samt för att kunna bedöma hur väl insatsen uppfyller syftet görs en mätning före och efter med berörda förskolors personal av CTC:s utvecklingsledare. Innan insatsen påbörjas förs ett samtal med personalen med utgångspunkt i frågor om möjligheter och utmaningar vid samverkan med hemmen. Efter genomförd insats görs en likadan mätning. Därutöver får förskolans personal samt föräldrakoordinatorn reflektera över svagheter och styrkor med det arbetssätt som använts samt hur insatsen kan utvecklas för att svara mot behoven i än högre utsträckning.

Efter försöksverksamheten intervjuas även ett urval vårdnadshavare. Fokus riktas mot hur de upplever samverkan med förskolan, utmaningar och möjligheter, samt om de upplever att deras förståelse för och syn på förskolans verksamhet förändrats till följd av insatsen. Likaså berörs frågor om hur kontakten med andra aktörer i närområdet utvecklats och hur de ser på det stöd som erbjudits från föräldrakoordinator – styrkor och svagheter samt utvecklingsområden. Resultatet sammanställs av CTC:s utvecklingsledare i en kort rapport som kan utgöra ett underlag för beslut om framtida insatser.

Äskande av medel

För genomförande av insatsen ansöker förskolenämnden om totalt 750 tkr. Utgångspunkten är beräknad kostnad för två heltidstjänster under perioden juli/augusti - december 2023 med 350 tkr per tjänst samt 50 tkr för omkostnader i samband med utbildningar.

Främjande aktiviteter för barn och unga i CTC:s område D

Förskolenämnden ansöker även om medel, utifrån förslag från utvecklingsledaren och andra aktörer i områdesteamet för CTC område D, för främjande aktiviteter och aktivitetsdagar för barn och unga i området under sommaren och hösten 2023.

Bakgrund och syfte

Resultatet från den senaste CTC – enkäten 2021 visar att det är angeläget att arbeta för att främja barn och ungas uppväxtvillkor även i CTC område D, det vill säga Bunkeflostrand, Tygelsjö och Klagshamn, även om områdena inte tillhör de mer socioekonomiskt sårbara delarna av staden. Över 60 procent av flickorna i området uppger att de lider av psykisk ohälsa och runt 30 procent av både flickor och pojkar i skolår 6 till år 1 på gymnasiet har testat att dricka alkohol. Detta är en högre andel än medelvärdet i Malmö stad.

Utifrån detta ser CTC:s områdesteam och förskoleförvaltningen det som angeläget att förstärka det systematiskt främjande arbete för att skapa goda uppväxtvillkor för barn och unga i området. Under sommaren och hösten 2023 föreslås därför aktiviteter som kan främja rörelseglädje, fysisk och psykisk hälsa samt delaktighet och gemenskap i närområdet.

Genomförande

Alla aktiviteter planeras med stöd av CTC:s utvecklingsledare med utgångspunkt i den sociala utvecklingsstrategin, där *delaktighet, lärande och positiv bekräftelse* utgör centrala inslag. Avsikten är att skapa en känsla av tillhörighet till prosociala sammanhang och att göra barn och unga delaktiga i utvecklingen av ett tryggt lokalområde som präglas av demokratiska värderingar.

Då avsikten är att aktiviteterna ska ta sin utgångspunkt i barn och ungas behov och främja delaktighet är de exakta aktiviteterna inte fastställda från början. I stället är det en del av processen att låta barn och unga vara med i planering och utförande.

Vissa aktiviteter kan även vara riktade till vuxna i syfte att få dem att engagera sig och att tillsammans med andra lokala aktörer vara delaktiga i utvecklingen av lokalsamhället med fokus på goda uppväxtvillkor, trygghet och stärkta demokratiska värden.

Nedan följer några exempel på aktiviteter som kan bli aktuella samt vilken typ av kostnader de kan medföra:

- **Aktivitetsdagar** utifrån ett samarbete med till exempel förskola, fritidsgård, föreningar, bibliotek och MKB. En ungdomsgrupp från fritidsgården eller från en eller några föreningar planerar dagen tillsammans med medverkande aktörer samt kan vara med i delar av genomförandet. Kostnader följer utifrån behov av att hyra eller köpa in utrustning eller material, exempelvis inköp av pysselmaterial, hyra av en hoppborg eller bandyutrustning. Det kan även gälla arvode för en föreläsare eller instruktör för improvisationsteater/rollspel/dans, hyra av scen, högtalare och mikrofoner.
- **Temadagar** där förskolor samarbetar med andra aktörer och planerar temaaktiviteter gemensamt med dessa. Det kan gälla ett samarbete mellan fritidsgård och förskola, eller skola och förskola kring skapande aktiviteter, rörelseglädje, läsning eller något annat. Både ungdomar från fritidsgården eller elever från skolan samt barn från förskolan är delaktiga i planeringen i syfte att främja utbyte och relationsbyggande mellan barn och ungdomar samt mellan aktörerna. Aktuella kostnader kan gälla material och läromedel kopplat till det tema som utgör grund för samarbetet.
- **Föreläsningar till vuxna** i området i syfte att få dem att engagera sig och bli aktivt delaktiga i utvecklingen av goda uppväxtvillkor för alla barn i området och ett tryggt och demokratiskt lokalsamhälle. Exempel på teman för sådana föreläsningar kan vara nätsäkerhet, anknytning, sätta gränser, medveten närvaro eller psykisk hälsa. Föreläsningar som eventuellt bokas ska genomgående bygga på vetenskaplig grund. Aktuella kostnader gäller i dessa fall arvode för föreläsare, eventuellt material samt lättare förtäring.

Åskande av medel

Den uppskattade kostnaden är 75 tkr för var och en av de fem byar som ingår i CTC område D. Utifrån ovanstående förslag ansöker förskolenämnden om totalt 225 tkr för genomförande av aktiviteterna.